Сагата Ю.І. (Львів, Україна)

Типи інновацій у польській анімалістичній фразеології

У пропонованому дослідженні розглядаємо поняття фразеологічної норми та аналізуємо приклади її порушення в текстах сучасної польської мови, вилучених з корпусу текстів польської мови ІПІ ПАН. Розглянуто наступні типи інновацій: додавання, заміни, регулювання, скорочення, контамінації та розширення. Проаналізовано випадки свідомого порушення норми з метою досягнення певного стилістичного ефекту та здійснення впливу на адресата та випадки несвідомого (помилкового) відходу від норми, спричинені рецесивним характером фразеології з анімалістичним компонентом та багатоваріантністю норми.
Ключові слова: *фразеологічна одиниця, фразеологічна норма, фразеологічна інновація, інновація-додавання, інновація-заміна, інновація-регулювання, інновація-скорочення, інновація-контамінація, інновація-розширення.*

В предложенном исследовании рассматриваем понятие фразеологической нормы и анализируем примеры ее нарушения в текстах современного польского языка, заимствованных в корпусе текстов польского языка ИПИ и ПАН. Рассмотрены следующие типы инноваций: прибавление, замены, регулирование, сокращение, контаминации и расширение. Проанализированы случаи намеренного нарушения нормы с целью достижения определенного стилистического эффекта и оказания влияния на адресата и случаи несознательного (ошибочного) отступления от нормы, обусловленные рецессивным характером фразеологии с анималистическим компонентом и поливариантностью нормы.
Ключевые слова: *фразеологическая единица, фразеологическая норма, фразеологическая инновация, инновация-прибавление, инновация-замена, инновация-регулирование, инновация-сокращение, инновация-контаминация, инновация-расширение.*

In the given research we shall consider the notion of phraseological norm and also analyze occurrences of its breaking in modern Polish texts, taken from IPI PAN Corpus of Polish. The following types of innovations shall be considered: additions, substitutions, regulations, shortenings, contaminations, and extensions. The following shall be analyzed: occurrences of conscious breaking the norm aiming to achieve some stylistic effect and affecting addressee and also occurrences of unconscious (mistaken) digression from the norm, caused by recessive nature of phraseology with animalistic component and the norm multi-variance.
Key words: *phraseological unit, phraseological norm, phraseological innovation, innovation-addition, innovation-substitution, innovation-regulation, innovation-shortening, innovation-contamination, innovation-extension.*

У сучасному мовознавстві не згасає зацікавлення лінгвістів проблемами функціонування фразеологізмів у текстах різних стилів та жанрів мовлення. Проблеми інноваційного вживання фразеологізмів з позиції порушення норми розглядає у численних публікаціях відомий польський дослідник С. Бомба [10; 11; 12; 13]. Дослідженню різних типів фразеологічних інновацій у текстах художньої літератури та публіцистики присвячені праці багатьох українських, російських та польських мовознавців (В. Білоноженко, І.

Гнатюк [3], В. Ужченка [8], Л. Авксентьєва [1], О. Бойко [4], В. Мокієнка [7], Т. Цимбалюк [9], В. Вакурова [6], М. Бакіної [2], Л. Болдирєвої [5], А. Пайдзінської [23; 24], Г. Майковської [20], Д. Бутлер [16], Я. Ліберека [19], Ґ. Дзямської-Ленарт [17; 18] та ін.). Незважаючи на значні наукові досягнення у цій сфері досліджень, їх актуальність, з огляду на безперервне поповнення матеріалу для дослідження, не вичерпується.

Об'єктом пропонованого дослідження є польські фразеологізми з анімалістичним компонентом, а предметом дослідження – інноваційні вживання фразеологічних одиниць (далі ФО) цієї групи в сучасній польській мові. У дослідженні ставимо перед собою мету: проаналізувати типи інновацій у межах ФО з анімалістичним компонентом у сучасній польській мові. Досягнення цієї мети передбачає розв'язання низки завдань:

1) з'ясування поняття фразеологічної норми;
2) виявлення нормативної форми ФО, що стали основою інновацій, та встановлення межі між нормативним фразеологічним варіантом і фразеологічною інновацією;
3) розмежування свідомих та несвідомих інновацій ФО;
4) аналіз інноваційних уживань ФО у сучасній польській мові (типологія інновацій).

Новизна дослідження пов'язана з тим, що польські ФО з анімалістичним компонентом ще ніхто, наскільки нам відомо, не досліджував у площині аналізу інноваційних змін, що тут відбуваються. А власне такий аспект дослідження ФО цієї групи є особливо цікавим з огляду на її рецесивний характер, зумовлений прив'язаністю до сільського типу культури, який в останні десятиліття значно поступився перед культурою технічної цивілізації.

Новизни та актуальності дослідженню додає те, що пошук інноваційних змін ФО, що містять анімалістичний компонент, ми здійснювали в корпусі текстів польської мови Korpus IPI PAN обсягом 70 мільйонів слів. Як відомо, корпус текстів польської мови – це довільний збір автентичних мовних текстів, що відповідним чином упорядковані та опрацьовані і зберігаються в електронній версії та можуть бути використані в лінгвістичних та інших дослідженнях. Робота з корпусом текстів, у якому пропорційно представлені тексти різних стилів та жанрів, відкриває перед дослідником великі можливості та створює передумови для досягнення цікавих, нових наукових результатів.

Дослідження проблеми фразеологічних інновацій вимагає окреслення поняття фразеологічної норми, під якою у цій статті, вслід за С. Бомбою, розуміємо „сукупність фразеологізмів, апробованих польською мовною спільнотою, а також сукупність правил, що визначають спосіб їх реалізації в текстах[*]" [11, 13]. У розумінні поняття інновації ми також дотримуємося погляду С. Бомби, який вважає, що інновацією є будь-яке порушення формальної і/або семантичної структури ФО або порушення її лексичної сполучуваності стосовно

[*] Тут і далі переклад з польської мови українською наш – Ю.С.

сучасної норми, скодифікованої у словниках польської мови [10; 46].

Порушення формальної та семантичної структури фразеологізмів може бути свідоме або несвідоме. Несвідомі модифікації є наслідком нечіткого усвідомлення структури і значення ФО, вони не є функціонально обґрунтовані і тому найчастіше їх трактують як помилки у вживанні фразеологізму. На думку С. Бомби, вони виникають у наслідок «тиску ситуації на того, хто говорить (поспіх, порушення пам'яті, проблеми з пов'язуванням фактів і ін.), або звичайного мовного лінивства, яке дозволяє собі інерційні асоціації без їх контролювання» [11, 34]. У свою чергу, свідомі фразеологічні модифікації – це таке відхилення від фразеологічної норми, яке є функціонально обґрунтованим і характеризується тим, що його автор усвідомлює наслідки впливу порушення фразеологічної норми на семантику та стилістичну форму висловлювання. Дослідниця Ґ. Майковська зазначає, що «свідомі модифікації можна трактувати як прояв творчого ставлення до мови» [20, 144]. Тому їх оцінка в основному є позитивною. Вони є стилістичним прийомом, завдяки якому автор досягає бажаного ефекту та здійснює вплив на адресата мовлення.

У випадку свідомих інновацій, які їх автори здійснюють з цілком визначеною метою – вразити читача, вплинути на нього художньо-естетичною цінністю та новизною – виразно відчутною є навмисність їх появи у тексті. Тому з ідентифікацією такого типу інновацій переважно не буває проблем. А у випадку несвідомих інновацій, що виникають спонтанно та без визначеної цілі, часто буває важко провести межу між інновацією та одним із варіантів ФО, апробованим нормою.

Тому формулювання висновків про інноваційність уживання фразеологізму вимагає усвідомлення його нормативної структури, тобто окреслення меж усіх можливих варіантів ФО. Варіанти зазвичай зафіксовані в словниках польської мови. Однак, досліджуючи словникові статті тих самих ФО в різних лексикографічних джерелах, ми зіткнулися з проблемою неоднорідності подання компонентного складу фразеологічних одиниць, що не дозволяє чітко уяснити, якою є нормативна форма тої чи іншої ФО. А для дослідження, що має на меті аналіз інноваційних змін, дуже важливим є чітке усвідомлення того, яка форма і значення ФО апробовані нормою, щоб мати від чого відштовхуватися при пошуку фактів, які порушують визначені нормою межі тієї чи іншої ФО. Розглянемо цю проблему на прикладі ФО *trzymać dwie sroki za ogon.* У такому вигляді цю ФО подано у «Фразеологічному словнику сучасної польської мови» С. Бомби і Я. Ліберека [14, 778]. «Фразеологічний словник польської мови» С. Скорупки подає цю ФО з урахуванням розгорнутішої варіантності її компонентів: *dwie sroki, kilka srok za ogon(y) ciągnąć, trzymać* [25, 192]. У словниковій статті з «Великого словника учня» подано ще більш розбудовану варіантність дієслівного компонента аналізованої ФО – *trzymać, chwytać, łapać dwie sroki lub kilka srok za ogon* [26, 659]. Ще більше варіантів подано у «Великому фразеологічному словнику польської мови» П. Мюлднера-Нєцковського: *brać, chwytać, łapać, trzymać dwie sroki za ogon* [22, 740]. А

фразеологічний словник К. Мосьолек-Клосінської та А. Цєсельської «У кількох словах», подаючи аналізовану ФО як *łapać ileś srok za ogon*, вказує на необмежену можливість варіантного вживання числівникового компонента фразеологізму [21, 300]. Лише врахування інформації з усіх вище перелічених джерел дозволило зробити висновки про інноваційність уживання цієї ФО у таких контекстах: *Chcę skoncentrować się na krótszych dystansach, na pewno wystartuję na 10 km stylem klasycznym, na 15 km st. wolnym na dochodzenie. Nie można łapać* ***wszystkich*** *srok za ogon* (Dziennik Polski, 1999); ***Łapiesz zbyt wiele*** *srok za ogon, choć nie bez sukcesu* (Dziennik Polski, 2000).

Про проблему нечіткості фразеологічної норми пише дослідниця Д. Бутлер: «Фразеологічна норма характеризується браком стабільності, надзвичайно розбудованою варіантністю, яку навіть можна було б назвати патологічною, адже вона не підпорядковується типовим регулятивним та телеологічним процесам: усуненню зайвих одиниць або формуванню чітких принципів семантичної дистрибуції та репартиції побічних форм» [15, 78]. Причину такої «патологічної варіантності» фразеологічної норми Д. Бутлер вбачає у рецесивному характері сучасної фразеологічної норми, притаманному утворенням, що виходять з обігу, форма яких слабо закріплена у свідомості носіїв мови [15, 76; 78].

Нечіткість меж нормативної ФО дає підстави для появи подальших варіантів, не сприяє усвідомленому вживанню ФО у мовленні, певною мірою стає передумовою численних помилок фразеовживання. Праця із корпусом текстів польської мови дає змогу проаналізувати контексти вживання фразеологізмів і виявити можливі відхилення від норми, тобто інновації.

Наступна частина нашого дослідження присвячена аналізові конкретних випадків інноваційного вживання фразеологізмів з аніматистичним компонентом. При створенні типології виявлених відхилень від норми спираємося на класифікацію, запропоновану польським фразеологом С. Бомбою, який виділяє інновації-додавання, інновації-заміни, інновації-контамінації, інновації-скорочення, інновації-регулювання та інновації-розширення [11, 22]. При аналізі робитимемо припущення про факт свідомості чи несвідомості здійснення інновації.

Дослідження показало, що найчисленнішим типом інноваційного фразеовживання є і**нновації-додавання** (трансформації ФО шляхом поширення компонентного складу ФО [3, 119]), тобто, відповідно до визначення, запропонованого С. Бомбою, це „інновації, що виникають у результаті доповнення компонентного складу фразеологічної одиниці новими компонентами, найчастіше з метою актуалізації її змісту” [11, 24]. Робота з корпусом текстів польської мови дала змогу виявити 90 контекстів нетрадиційного вживання фразеологізмів, спричиненого інноваціями-додаваннями. Найчастіше інструментом інновації-додавання є введення в структуру фразеологізму компонентів *przysłowiowy (-a, -e), tak zwany (tzw.)*. Як показують дані, отримані під час роботи з корпусом, цей тип інновацій є дуже

продуктивним і надзвичайно часто використовується в газетних статтях, текстах виступів політиків на засіданнях Сейму (30 контекстів із 90). Напр., *Czemuż owa reklama podziałała jak* ***przysłowiowa*** *czerwona płachta na byka?* (Dziennik Polski, 2002); *A więc papież już w pierwszym przemówieniu chwyta* ***przysłowiowego*** *byka za rogi. Daje znać, że nie przyjechał po to, aby nas zagłaskać, ale natychmiast stawia nam poprzeczkę* (Dziennik Polski, 2002); *Czasami dlatego, że często prowadziło to do sprowadzenia kobiety do roli* ***tzw****. «kury domowej», co nie pozwalało zaspokajać jej aspiracji, poddawało ją też w różnoraki sposób mężczyźnie* (Dziennik Polski, 2002). Таке порушення традиційної форми фразеологізмів нормативісти оцінюють негативно, адже воно не є функціонально обґрунтованим, не привносить нового, свіжого значення, не конкретизує і не посилює значення фразеологізму.

Аналіз виявлених під час роботи з Корпусом інновацій-додавань показав, що найчастіше відбувається **вклинювання** [3, 123] у традиційну структуру ФО додаткових, непередбачених нормою означень: напр., *Czy budowanie takiego masztu w dobie satelitów radiokomunikacyjnych nie trąci* ***techniczną*** *myszką?* (Sprawozdanie stenograficzne z obrad Sejmu RP z dnia 27.10.1994) пор.: **trącić myszką**; *Zastanawiam się jednak, kiedy skończy sik cierpliwość spadkobierców, no bo ile lat można dzielić skórę na* ***żywym*** *niedźwiedziu?*(Dziennik Polski, 2003) пор.: **dzielić skórę na niedźwiedziu** та ін. Перший приклад інновації-додавання (поширення традиційної структури ФО означенням *techniczna*) є зразком свідомого цілеспрямованого порушення нормативної структури ФО, характерного для публіцистичних текстів, з метою конкретизації та уточнення традиційного значення ФО і привернення таким чином уваги читача. Інновацію-додавання *dzielić skórę na* ***żywym*** *niedźwiedziu*, на нашу думку, слід вважати несвідомою та зайвою, такою, що виникла через незнання нормативної структури ФО *dzielić skórę na niedźwiedziu.*

Традиційна структура ФО може поширюватися не лише означеннями, а й обставинами. Напр.: *Pod wpływem telewizji branża kabaretowa zeszła* ***lekko*** *na psy. Premiuje się głównie bezproblemowych komediantów* (Dziennik Polski, 2002), пор: **zejść na psy**. Додаватися можуть також додатки: *Nie, oni boją się, że w oczach swoich mocodawców z Brukseli okażą się niekompetentni w kierowaniu tym stadem* ***owiec*** *i baranów, którymi – ich zdaniem – są Polacy* (Dziennik Polski, 2002), пор.: **stado baranów**. Поширеним способом трансформацій ФО є інновації-заміни (40 контекстів з корпусу текстів), які полягають у заміні «компонента ФО на якесь інше слово, яке мовцеві здається цікавішим від того, що повинно бути у фразеологізмі» [10, 54].

У цих інноваціях заміні здебільшого підлягає якийсь один або одночасно кілька компонентів традиційної ФО. Напр., *A swoją drogą, zastanawiam się, jak oni cię znaleźli?* ***Siedzisz cichutko jak mysz w norce****, robisz te swoje projekty, realizujesz sny po cichu, skromnie, borykając się z brakiem pieniędzy, życiem codziennym, z niemożnością wystawienia, pokazania innym swojej twórczości, i nagle przyjeżdża taki pan ze świata i kupuje coś do Twojego*

muzeum (Jarosiaw Abramow-Newerly. Młyn w piekarni 2002), пор.: **siedzieć (cicho) jak mysz pod miotłą. У** трансформованій ФО відбулася заміна прийменникового сполучення *pod miotłą* на компонент *w norce*, а крім того – факультативного компонента *cicho* на *cichutko*.

Компонент ФО може бути замінений як на певне слово вільного вжитку, так і на ціле словосполучення: напр., *Ja ukryję się gdzieś w ogrodzie, bo inaczej nie zasnę i jutro będę* ***wyglądał jak kura wydobyta ze studni*** (Jarosiaw Abramow-Newerly. Młyn w piekarni 2002), пор.: **wyglądać jak mokra kura.** Такий вид інновації-заміни більшою мірою змінює традиційну ФО, адже зміні підлягає не лише якісний, а й кількісний склад ФО. Цей тип інновацій-замін в основному має свідомий цілеспрямований характер, спричинений бажанням досягнути певний художній ефект.

Опрацювання корпусу текстів показало, що часто традиційна структура ФО модифікується за рахунок **інновацій-регулювань** (виявлено 20 контекстів), суть яких полягає в граматичних і словотвірних змінах нормативних компонентів ФО. [10, 60]. У межах інновацій-регулювань можливими є: зміна категорії числа компонентів ФО (*Uważa on, iż za błądy płaci się dzisiaj, a nie* ***podrzuca się kukułcze jaja*** *innym. Głos z sali Kukułcze jaja to wy podrzucacie* (Dziennik Polski, 2000), пор.: **podrzucać kukułcze jajo**); зміна категорії стану (*Ty wiesz; iż nie lubię; żeby kto u mnie* ***rządził jak szara gęś*** (Dziennik Polski, 1998), пор.: **rządzić się jak szara gęś**); зміна категорії виду (*Musiałeś tam* ***używać jak pies w studni*** (Dziennik Polski, 1998), пор.: **użyć jak pies w studni**); дериваційні зміни компонентів (*Ich przywódca, stary i* ***siwiutki jak gołąbek*** *Asef Mohseni, nosił dumny tytuł ajatollaha* (Wojciech Jagielski. Modlitwa o deszcz, 2002), пор.: **siwy jak gołąb**).

Як показують приклади, розглянуті при аналізі інших типів інновацій, інновації-регулювання часто супроводжують решту видів модифікацій ФО.

Окремим типом інновацій ФО є **контамінації.** Контамінація, відповідно до визначення С. Бомби – це „схрещення двох або більше фразеологізмів, кожен з яких вносить до новоствореної одиниці частину свого лексичного складу, або схрещення фразеологізму з вільним словосполученням" [10, 55]. Працюючи з корпусом текстів, ми виявили 21 випадок інноваційних вживань ФО, видозмінених унаслідок цього типу трансформацій.

Схрещування фразеологізмів при контамінації може відбуватися на основі семантичної близькості або за формальною схожістю контамінованих ФО (дослідниця Ґ. Дзямська-Ленарт говорить про формальний та семантичний вузли контамінації [18, 53]). Прикладом першого типу контамінації (за семантичним вузлом) є ФО **goły jak mysz kościelna**, яка виникла в результаті схрещення ФО *biedny jak mysz kościelna* і *goły jak święty turecki*, що мають однакове значення «дуже бідний»: (напр., *Komornik zwykle słyszał, że właściciela nie ma w domu albo że* ***"jest goły jak mysz kościelna"*** *i nie posiada żadnego majątku* (Dziennik Polski, 1999).

Прикладом інновації-контамінації за формальною схожістю

схрещуваних одиниць є ФО **spocił się jak mysz kościelna***: Gdy zobaczył nieznaną mu aparaturę niemiecką, w sekundzie* ***spocił się jak mysz kościelna****. Ale cóż, rozkaz to rozkaz* (Dziennik Polski, 2002). Новостворена ФО виникла в результаті контамінації ФО *spocić się jak ruda mysz* «дуже спотіти у зв'язку із переживанням та знервованістю» і *biedny jak mysz kościelna* «дуже бідний» на основі наявності у складі обох ФО спільного компонента *mysz* та за рахунок схожості синтаксичної структури двох ФО.

Розглянуті приклади інновацій-контамінацій мають, на нашу думку, несвідомий характер. Їх виникнення зумовлене не цілеспрямованим бажанням автора інновації здивувати адресата новизною, несподіваністю та художньою цінністю вислову, а нечітким усвідомленням апробованої нормою структури ФО.

Опрацювання Корпусу текстів не виявило продуктивності інновацій, спричинених скороченням лексичного складу ФО, тобто **інновацій-скрочень** [10, 49]. Вдалося натрапити лише на один випадок використання цього типу інновацій: *Wyobraźmy sobie na koniec, że Adam H. na podstawie porannej lektury ruszył w miasto i dokonał kilku wymarzonych zakupów za gotówkę, którą posiadał, a dopiero później dowiedziałby się, że nadal ma status* ***myszy kościelnej*** (Dziennik Polski), пор.: **biedny jak mysz kościelna –** відбулося скорочення складу за рахунок усунення прикметникового компонента, одночасно відбулася також зміна синтаксичної структури ФО: порівняльний зворот змінено на номінальну ФО. Приклад цієї інновації можна також потрактувати як фразеологічну алюзію – тип фразеологічних інновацій, суть якого полягає у появі в тексті одного чи кількох компонентів відомої носіям мови ФО.

Опрацювання корпусу текстів виявило значну продуктивність **інновацій-розширень** (31 контекст), тобто такого типу інноваційного вживання ФО, яке полягає в розширенні лексичної сполучуваності ФО [11, 29]. В.М. Білоноженко та І.С. Гнатюк трактують такий тип інновацій як власне семантичні перетворення фразеологізмів [3, 84], адже зміна звичного для ФО суб'єктно-об'єктного оточення часто призводить до зміни фразеологічного значення шляхом збільшення ступеня його абстрактності чи до появи нових відтінків значення. Напр., у реченні *Ja chciałem zadać pytanie, które* ***będzie może, no,*** ***chwytać byka za rogi od razu*** (Stenogram z 18. posiedzenia Komisji Śledczej do zbadania ujawnionych w mediach zarzutów dotyczących przypadków korupcji w dniu 8 marca 2003 r.) відбувається порушення традиційної конфігурації ФО *kto+chwyta byka za rogi*, яка передбачає сполучуваність ФО із підметом, що має семантику особи. Інновація-розширення у цьому прикладі супроводжується також інновацією-додаванням до традиційної структури ФО обставинного компонента *od razu*, який, на нашу думку, є тавтологічним підкресленням значення ФО « відразу приступити до суті, взятися до справи», тобто невиправданим порушення нормативної структури ФО.

Проведене дослідження дозволяє сформулювати низку висновків. Загальна кількість виявлених у корпусі контекстів інноваційного вживання польської анімалістичної фразеології – бл. 200 контекстів – є свідченням того,

що в сучасній польській мові фразеологізми цієї групи часто стають об'єктом різноманітних трансформацій. Внесення змін в апробований нормою фразеологізм може бути свідомим або несвідомим. Свідомі інновації – художньо-стилістичний прийом, пошук шляхів оновлення думки та закладеного у фразеологізмі образу, який часто використовується у творах художньої літератури та в публіцистиці з метою посилення значення ФО, звернення на неї уваги адресатів завдяки її нетрадиційності та новизни. Опрацювання корпусу текстів дало змогу виявити значну кількість випадків несвідомого інноваційного вживання ФО з анімалістичним компонентом. Такі інновації невиправдані жодним художнім чи стилістичним завданням, і тому в основному їх варто кваліфікувати як фразеологічні помилки. Несвідомі інновації є характерними для газетних текстів та стенографічних записів виступів політиків. Однією з причин поширення несвідомого інноваційного вживання ФО з анімалістичним компонентом, на нашу думку, є нечіткість та багатоваріантність фразеологічної норми та рецесивний характер анімалістичної фразеології в сучасній польській мові.

Дослідження показало, що найпродуктивнішими типами інновацій є інновації-додавання, інновації-заміни та інновації-розширення. Меншою продуктивністю характеризуються інновації-контамінації, а найменшою – інновації-скорочення. Інновації-регулювання часто супроводжують інші типи інноваційного вживання ФО.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Авксентьєв Л.Г.* Фразеология языка прозаических произведений Михаила Стельмаха: Автореф. дис. …канд. филол.наук. – Харьков, 1969; **2.** *Бакина М.А.* Общеязыковая фразеология как выразительное средство современной поэзии // Некрасова Е.А., Бакина М.А. Языковые процессы в современной русской поэзии. – М., 1982. – С. 189-308; **3.** *Білоноженко В.М., Гнатюк І.С.* Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. – К., 1989; **4.** *Бойко О.В.* Приемы реализации экспрессии устойчивых словесных комплексов в сатирико-юмористических жанрах (в сопоставлении с украинским языком): Автореф. дис. …канд. филол.наук. – Днепропетровск, 1981; **5.** *Болдырева Л.М.* Стилистические особенности функционирования фразеологизмов: Автореф. дис. …канд. филол.наук. – Москва, 1976; **6.** *Вакуров В.Н.* Основы стилистики ФЕ. – М., 1983; **7.** *Мокиенко В.М.* Славянская фразеология. – М., 1980; **8.** *Ужченко В.Д.* Фразеологічна контамінація як стилістичний прийом // Вісн. Харк. ун-ту: Філологія. – 1974. – №109. – Вип. 9; **9.** *Цимбалюк Т.В.* Мова перекладу Миколи Лукаша: фразеологія роману Мігеля де Сервантеса Сааведри «Дон Кіхот». – Одеса, 1990; **10.** *Bąba S.* Innowacje frazeologiczne współczesnej polszczyzny. – Poznań, 1989; **11.** *Bąba S. Twardy orzech do zgryzienia*, czyli o poprawności frazeologicznej. – Poznań, 1986; **12.** *Bąba S. Wieża z kości słoniowej – zamknąć się w wieży z kości słoniowej.* Komentarz leksykograficzny // Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza, IX (XXIX) – Poznań, 2002; **13.** *Bąba S., Liberek J.* O sposobach pomnażania zasobu frazeologicznego współczesnej polszczyzny // Słowo. Tekst. Czas, VI. Nowa frazeologia w nowej Europie. Новая фразеология в новой Европе. Neue Phraseologie im neu Europa. Materiały VI Międzynarodowej Konferencji / Pod red. M. Aleksiejenki, W. Mokijenki, H. Waltera. – Szczecin, 2002; **14.** *Bąba S., Liberek J.* Słownik frazeologiczny współczesnej

polszczyzny. – Warszawa, 2002; **15.** *Buttler D.* Norma, uzus i kodyfikacja w dziedzinie stałych związków wyrazowych // Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej, t. III / Pod red. M. Basaja i D. Rytel. – Wrocław, 1983; **16.** *Buttler D.* Polski dowcip językowy. – Warszawa, 2001; **17.** *Dziamska G.* O sposobach rozszerzenia łączliwości leksykalnej frazeologizmów (na materiale felietonyw prasowych) // Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza, t. III (XXIII) / Pod red. S. Mikołajczaka – Poznań, 1996; **18.** *Dziamska-Lenart G.* Innowacje frazeologiczne w powojennej felietonistyce polskiej. – Poznań, 2004; **19.** *Liberek J.* Innowacje frazeologiczne we powojennej fraszce polskiej. – Poznań, 1998; **20.** *Majkowska G.* Klasyfikacja semantyczna zamierzonych modyfikacji związków frazeologicznych // Z problemów frazeologii polskiej i słowiańskiej, t. V / Pod red. M. Basaja i D. Rytel. – Wrocław, 1988; **21.** *Mosiołek-Kłosińska K., Ciesielska A.* W kilku słowach. Słownik frazeologiczny języka polskiego. – Warszawa, 2001; **22.** *Müldner-Nieckowski P.* Frazeologiczny słownik języka polskiego. – Warszawa, 2004; **23.** *Pajdzińska A.* Frazeologizmy jako tworzywo współczesnej poezji. – Lublin, 1993; **24.** *Pajdzińska A.* Frazeologizm w kontekście poetyckim // Prace Filologiczne, t. XXXVII. – Warszawa, 1992; **25.** *Skorupka S.* Słownik frazeologiczny języka polskiego: W 2 t. – Warszawa, 1974; **26.** Wielki słownik ucznia / Pod red. M. Bańki: W 2 t. – Warszawa, 2006.

Скорина А.С. (Київ, Україна)

Основні аспекти редагування перекладу культурологічних статей

Стаття піднімає питання участі редактора при перекладі статті культурологічної тематики, який повинен бути носієм мови перекладу та, бажано, володіти мовою вихідного тексту. Своєї специфіки додає саме редагування культурологічних текстів, адже вони насичені специфічною лексикою та забарвлені розмовними зворотами.
Ключові слова: *переклад, культурологічний текст, редагування, специфічна лексика.*

Статья поднимает тему участия редактора в переводе статьи культурологической тематики, который должен владеть языком перевода и, желательно, понимать язык исходного текста. Своей спецификой обладает и редактирование культурологических текстов, так как им характерна специфическая лексика и свойственны разговорные выражения.
Ключевые слова: *перевод, культурологический текст, редактирование, специфическая лексика.*

This article raises the problem of editor's role in the translation of cultural texts, where he should be the native speaker of the language he translates into and should understand the language he translates from. The very editing of cultural texts becomes in the focus of investigation as they contain specific vocabulary and corresponding word collocations.
Key words: *translation, cultural text, editing, specific vocabulary.*

Редагування тексту – це своєрідний вид літературної діяльності, в процесі якої редактор завжди вирішує творчі завдання, але, водночас, виступає в ролі дослідника. Редагування визначають як перегляд (іншими словами, аналіз, контроль) і виправлення повідомлень. На думку більшості дослідників, предметом редагування є приведення об'єкта редагування у відповідність до чинних у певний час і конкретному суспільстві норм, а